

מדור אמונה ובטחון

מדור קונטרס הבינוני המלא
קונטרס תי"ט

שיעורי
הרב שמעון
שפיצער
שליט"א

הרגש העדין הנצרך לתורה ומצוות

יום שלישי פרשת במדבר כ"ה אייר תשפ"ו

אמונה ובטחון

שיעור ש"ל

יחד לבבי ליראה שמך

בלימודנו בדברי רבינו המחבר בפרק הרביעי, העוסק בענין הבטחון בה' לגבי דברים רוחניים, הגענו כעת אל הקטע האחרון.

לשם כך, נחזור על מה שלמדנו כבר: "אֲבָל מֶה שְׂרָאוֹי לְבַטָּח עָלָיו הוּא גָמַר מַעֲשֵׂה הַעֲבֹדָה, אַחֵר בְּחִירָתָה בְּלֵב שְׁלֵם וְנֶאֱמָן [בלי פניות] וְהַסְפָּמָה וְהַשְׁתַּדְלוֹת בְּבֵר לֵבב וְכֹנֶה לְשִׁמּוֹ הַגָּדוֹל". וכעת, נמשיך בלשונו של רבינו: "וּבִזְזָה אֲנַחְנוּ חֵיבִין לְהַתְחַנֵּן אֵלָיו לַעֲזֹר אוֹתָנוּ בּוֹ וְלַהּוֹרוֹת אוֹתָנוּ עָלָיו, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהלים כה, ה): 'הַדְרִיכֵנִי בְּאֶמְתְּךָ וּלְמַדְנִי' [למה? 'כי ... אוֹתְךָ קוֹיָתִי כָּל הַיּוֹם'. אני יודע שרק אתה יכול לעזור לי], וְאָמַר (שם קיט, לה): 'הַדְרִיכֵנִי בְּנִתִיב מִצְוֹתֶיךָ וְגו' [למה? 'כי בּוֹ חִפְצָתִי], וְאָמַר (שם פסוק ל): 'דְּרָךְ אֱמוּנָה בְּחִירָתִי וְגו', וְאָמַר (שם פסוק לא): 'דְּבַקְתִּי בְּעֲדוֹתֶיךָ ה' אֵל תְּבִישֵׁנִי, וְאָמַר (שם פסוק מג): 'וְאַל תַּצַּל מִפִּי דְבַר אֱמֶת עַד מָאֵד וְגו' [למה? 'כי לְמַשְׁפָּטָה יִחְלָתִי]".

"וְכָל זֶה רָאִיָּה, שֶׁבְּחִירָתוֹ [של דוד המלך] הִיָּתָה בְּמַעֲשֵׂה הַעֲבֹדָה, אֲף הַתְּפַלֵּל אֶל הָאֱ-לֹהִים עַל שְׁנֵי דְבָרִים: אֶחָד מֵהֶם לִיַּחַד לְבָבוֹ וּלְחִזְק בְּחִירָתוֹ בְּעֲבֹדָתוֹ [יחוד הלב יועיל ממילא לחזק את הבחירה, היינו שדבקותו בה' בשעת המצוה תהיה בשלימות גדולה יותר] בְּהִרְחַקַת טְרִדוֹת הָעוֹלָם מִלְּבּוֹ וְעֵינָיו [באופן שהלב יהיה נקי מהרגשים של גאווה ותאוה ויתייחד אך ורק עם הקב"ה], כְּמוֹ שֶׁאָמַר (שם פו, יא): 'יַחַד לְבָבִי לִירְאָה שְׁמֶךָ, גֵּל עֵינֵי וְאֲבִיטָה וְגו' (שם קיט, יח) [כאן כדאי לשים לב לדיוק נפלא בדברי רבינו: אנו רגילים לפרש את המילה "גל" מלשון גילוי, כאומר: פקח את עיני ואביטה נפלאות מתורתך. אך כפי שמבארים המפרשים, רבינו המחבר פירש כאן "גל" מלשון הסרה והעברה, כמו 'וגללו את האבן'. כלומר, דוד המלך מבקש להסיר ולהעביר את העיניים מדברים שאינם ראויים. כך כתב בפת לחם: "דעת המחבר במילת גל לשון העברה, כמו שם בסמוך (שם פסוק כב): 'גל מעלי חרפה ובזו'". והוא מביא שכן היא גם דעת הרד"ק שם - שאין זו בקשה

לפקיחת עיניים, אלא להעברת העינים מטרדות העולם] 'הַעֲבֵר עֵינֵי [מִרְאוֹת שְׂוֹא] וְגו' (שם פסוק לז), 'הֵט לְבִי אֶל עֲדוֹתֶיךָ וְגו' (שם פסוק לו) וְהַדּוּמָּה לָהֶם".

הדריכני בנתיב מצוותיך

עלינו לשים לב. רבינו המחבר כבר הביא רשימה אחת של פסוקים - מדוע אם כן הוא נצרך להביא רשימה שניה?

אכן ברשימה הראשונה העמיד רבינו את היסוד - האדם בוחר בטוב, ובקשתו מהקב"ה היא שיעזור לו להביא את בחירתו לידי גמול. כל זה משום שהוא בוטח בה' - 'כי אוֹתְךָ קוֹיָתִי כָּל הַיּוֹם', 'כי לְמַשְׁפָּטָה יִחְלָתִי'. וכעת ברשימה השניה בא רבינו ללמד מהי אותה 'נקודת גמול'. הוא אומר לנו: הסתכל ותראה, נקודת הגמול היא שהעינים והלב - שקשורים באופן טבעי בהרגשים ובהרגלים של העולם הזה - יתורו מכבלותיהם הגשמיות, ויצטרפו כולם אל קיום המצווה. 'הַעֲבֵר עֵינֵי מִרְאוֹת שְׂוֹא', 'הֵט לְבִי אֶל עֲדוֹתֶיךָ'.

ומסיים רבינו המחבר: "וְהַשְׁנִי (הדבר השני שדוד המלך התפלל עליו) לְחִזְק אֲבָרָיו עַל הַשְׁלֵמַת הַמַּעֲשִׂים בְּעֲבֹדָתוֹ, וְהוּא מֶה שֶׁאָמַר (שם פסוק לה): 'הַדְרִיכֵנִי בְּנִתִיב מִצְוֹתֶיךָ, 'סַעֲדֵנִי וְאֶנְשְׁעָה' (שם פסוק קיז), וְהִרְבֵּה כְּמוֹהוּ. וְאֵנִי עֲתִיד לְבָאֵר אוֹפְנִי מִפְּסִידֵי הַחֶלֶק הַזֶּה וְאוֹפְנִי הַשְׁלֵמָתוֹ וְהַדְרָךְ הַנִּכְוֶנָה בּוֹ בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם".

המטרה של גילוי טעמי המצוות

כדי להתחבר קצת אל דברי רבינו המחבר, כדאי להתבונן בסוגיית יסוד בעולמה של פנימיות התורה: מהי מטרתם של טעמי המצוות?

למדנו כמה פעמים את דברי ה'באר מים חיים' בפרשת בהה. ה'באר מים חיים' מרחיב שם כדרכו, אך אנו נביא מקצת מדבריו.

הקב"ה שלח לנו במהלך הדורות צדיקים שגילו טעמים

אהבה, יראה ושמחה שמרוממות את המעשה והיא מקבלת פנים חדשות.

התרגשות על חשבון הכמות

כאן עלולה להתעורר טענה כזו: נניח שאדם עוסק בדברי חכמה ותורה. עומדות בפניו שתי אפשרויות להשקיע את כוחותיו: א. **להוסיף בכמות:** לדבר וללמוד עוד ועוד דברי חכמה, להספיק יותר דפים, לדעת עוד פרטים. ב. **להוסיף בהתרגשות:** לקחת מעט דברי חכמה, אך להגות בהם בהתרגשות? לכאורה, הטבע האנושי אומר שההוספה בכמות היא הרווח הגדול יותר. הרי אין אנו עוסקים כאן במילי דעלמא, אלא באותיות התורה ובדברי חכמה אמיתיים, שכל תוספת קלה מהם שווה כל הון דעלמא!

אך ה'באר מים חיים' מחדש בדיוק את ההיפך: לא כן הדבר. **תוספת התרגשות והרגש פנימי במעט דברי חכמה – היא רווח גדול לאין ערוך מתוספת בכמות.**

האמת היא, שהרעיון נכלל ביסוד שקבעו לנו חז"ל **במשנה** (אבות ג. ט): 'כל שמעשיו מרובין מחכמתו – חכמתו מתקיימת'. **כשהאדם מקיים מצוה עם יותר רגש, ואפילו מתקדם רק במשהו, כל שהוא מתקדם אל האמת, זה נחשב למעשה, כי המעשה הנעשה על ידו הוא יותר איכותי:** לעומת כן, כשהאדם רק לומד עוד הסבר ועוד כוונה, זוהי "חכמה" בלבד. כשלעצמה, אין בה תועלת עצמית. (כמובן, יב – ירצמ רבד וזו, "השעמ ידיל איבמש דומלת לודג" תניחבב, השעמ ידיל האיבמ המכחה סא רתוי קזח השענ השעמה. אך הלימוד לבדו אינו היעד).

ה'באר מים חיים' מוכיח זאת באמצעות חשבון פשוט, המומחש במשל: נתאר לעצמנו ילד קטן שרואה את אביו ואמו מסתודדים ומתלחששים בחדר. הילד קולט חצי מילה, רץ אל אביו ואומר בגאווה: "אבא, ראיתי אתכם מתלחששים, אני יודע על מה דיברתם!". נניח שהוא שמע איזו חצי מילה. הוא לא באמת תופס את משמעותו. ודאי שלא. הוא ילד קטן. כך ממש, אנו נראים כאשר אנו לומדים את טעמי המצוות. אנו קונים ספר, שומעים שיעור, ואומרים לעצמנו: "אה, אני יודע את הטעם של המצווה הזו". באותה רגע אנו דומים לאותו ילד קטן. הרי גם את מה ששמענו – לא תפסנו כפי שצריך באמת לתפוס בחכמה האלוהית האינוסופית.

הידיעה שלנו רחוקה מן האמת. אולם, הפוטנציאל הטמון בידיעה הזו – היכולת שלה לעורר בלבנו רגש נכון וחי בשעת קיום המצוה – היא שווה כל הון דעלמא.

כדי להבין מדוע תוספת הרגש עדיפה על תוספת הכמות, נתבונן בדבר על פי דוגמא מצויה מן החיים.

אדם רוצה לשכנע את חברו באיזה ענין חשוב. הוא יכול להביא לו **שבעים שכליים והסברים הגיוניים** מדוע הוא צודק. והוא יכול להביא לו **טעם אחד בלבד**, אך לומר לו אותו **מתוך התרגשות פנימית עצומה, מעומק הלב.** שבעים הטעמים או שיעבדו או שלא, אי אפשר לדעת, אבל אותו טעם שנאמר בהתרגשות בוודאי יפעל כי **דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב.** כאן

למצוות, טעמים על פי נגלה וגם טעמים על פי נסתר. האמת היא שגם בפסוקי התורה עצמה אפשר למצוא טעמים, כגון: 'למען תהיה תורת ה' בפין' (בא יג, ט), 'למען ידעו דורותיכם' (אמור כג, מג), אך בדברי חז"ל בש"ס ובמדרשים נמצא הרבה שמגלים טעמים למצוות, ויותר מזה אנו מוצאים בדברי רבי שמעון בן יוחאי וחבריו ז"ל והאר"ז ז"ל שמבארים הטעמים והכוונות של כל מצוה שהאדם יבין וידע מה מתחולל בעולמות העליונים בזמן שהוא מקיים מצוה כאן למטה.

כאן נשאל שאלה גדולה: **מהי התועלת בידיעת הטעמים הללו?** הנטייה הטבעית של האדם היא לחשוב שהתועלת היא עצם ההישג – העובדה שכעת הוא 'מבין' את המצוה ו'יודע' את הסוד שלה. אך ה'באר מים חיים' אומר: לא יכול להיות שזו היא המטרה. הטעם האמיתי של כל מצווה ומצווה הוא אינסופי, משום שהוא נובע מחכמתו של הבורא האינוסופי. ממילא, גם לאחר שהאדם למד את כל הסודות העמוקים ביותר של הזוהר והאר"י, הוא עדיין רחוק מאוד מהידיעה האמיתית.

כך הוא כותב בלשונו: "גם כל רמזי השמות והסודות והכוונות שנתגלו בטעמי המצוות על ידי רבי שמעון בן יוחאי וחבריו ז"ל וכוונות האר"י ז"ל, כולם אינם אחד מני אלף עד אין שעור להסודות הרמוזין בהם בדעתו של א-ל דעות ברוך הוא".

התועלת עקיפה בשביל שלימות המצוה

אם המוח האנושי כה קטן וכלי התפיסה שלנו מוגבל, מדוע בכל זאת גילה לנו הקב"ה טעמים בנגלה ובנסתר?

מבאר ה'באר מים חיים': "ולא נתגלה זה המעט כי אם בכדי שיעל ידי זה יעשם האדם ביותר שלימות בדקדוק רב ובשמירה יפה ויפה ובגודל אהבה ויראה ושמחה".

כאשר האדם יודע אפילו מעט מהטעם של המצווה, ההרגשים שלו הופכים לחזקים ויסודיים יותר. וזוהי תועלת נפלאה: כי ברגע שמשוה בלב האדם זו והוא מתקרב אל האמת, מציאות המצוה שלו הופכת לחזקה יותר, וההשפעה הרוחנית שאמורה לצאת מהמצווה פועלת בצורה טובה יותר.

"וכאשר יודע קצת מרום שבחן הרמתה שורש התפילה והתורה והמצוות בעולמות עליונים, ואיכות גודל השמחה והתענוג שמגיע לבורא עולם בקיימו התורה והמצוות וגודל השמחה והתענוג שמגיע לכל העולמות מזה בהיות אשר נמשך להם על ידי מעשה התורה והמצוות שפע רבה וברכה ושמחה, ולהיפוך כאשר ח"ו מקלקל דרכיו, הנה 'חוטא אחד יאבד טובה הרבה', כמה צער ח"ו מגיע מזה לבורא עולם וכו' ובה ימלא לבו רעד ורתת וחלחלה למרות עיני כבודו ברוך הוא".

הנה הדבר הראשון שה'באר מים חיים' מלמד אותנו הוא שעצם הידיעה בטעמי המצוות אינה נחשבת לתועלת בפני עצמה. התועלת העצומה היא התוצאה שבלב. אם בעקבות ידיעת הטעם, הרגש שלך התעורר והתחזק – המצווה כולה מקבלת פנים חדשות. היא נעשית ביותר דקדוק, ביותר שמירה, ומתוך

חוק החיבור: חיבור יוצר תענוג

קבלת התענוג תלויה בחיבור. חיבור יוצר תענוג. אפילו בעולם הזה הטביע הקדוש ברוך הוא את החוק הזה: אדם שנמצא בבדידות מוחלטת מרגיש "מת", כאילו אין לו חיות. אך ברגע שיש לו חבר קרוב והוא מתחבר אליו - נפשו מתמלאת חיות ושמחה. **החיבור הוא זה שיוצר את התענוג.**

רשב"י מלמד אותנו שאלו אמנם מילים גבוהות ורמות שאסור חלילה לגשם אותן, אך זו האמת המוחלטת: **בשעה שיהודי מתחבר אל הקב"ה, יש כביכול קבלת תענוג למעלה בשמים.** כך איתא בזוהר הקדוש (ויקרא ז, ב): 'ישראל מפרנסים אביהם שבשמים', וכך יש עוד לשונות רבים כמה **הקב"ה כביכול מצפה, ומקווה ומתמלא תענוג וקורת רוח ממצוותיהם של ישראל**, ביטויים מעין אלו קיימים גם בנגלה, אך בתורת הנסתר רשב"י מסביר שהחיבור הוא זה שיוצר את התענוג.

כתוצאה מהחיבור אף נשמתך תקבל תענוג ושמחה, וכל העולמות יתמלאו שמחה, ויבוא שפע רב לעולם, אך הכל תלוי בנקודת החיבור, ונקודת החיבור תלויה באהבה ויראה של האדם - בשפתינו: **בהרגשים של האדם.** כל ספר הזוהר הגיע להודיע זאת לאדם. תבין נקודה זו, כי היא נוגעת אליך כל פעם שאתה מקיים מצוה.

ישב אדם ולא עבר עבירה

מעתה נשפך אור חדש על **מאמר חז"ל** (קידושין לט, ב): "ישב אדם ולא עבר עבירה - נותנים לו שכר כעושה מצוה", ואמרו שם: **"כגון שבא דבר עבירה לידו וניצול הימנה"**. כלומר, היה לו לאדם נסיון, ומה הוא עשה? הוא ישב במקומו. ומהי התוצאה של ישיבתו במקומו? - **אותו תוצאה של עשיית מצוה בפועל.** הוא התמלא תענוג ושמחה, הגיע שפע חדש אליו, אל הקב"ה כביכול ואל העולם, וכל זה רק מכך שישב במקומו.

כאשר לומדים את המאמר הזה ברובד הנגלה, הדבר נתפס כחידוש מופלג שקשה קצת לקרבו אל השכל. כדי להסבירו, נצטרך לומר שהיא גזירת הכתוב ואפשר להוסיף טעם כי **'לפום צערא אגרא'** - שכיוון שהיה לו צער להתאפק, מגיע לו שכר גדול כמו על עשיית מצוה.

אך כאשר מעמיקים אל רובד הנסתה, התמיהה נעלמת לחלוטין, ברובד הפנימי שואלים: **מהו בכלל ההבדל בין זה שישב ולא עבר עבירה לבין זה שקיים מצוה? 'דחילו ורחימו' היה כאן, ובמובן מסויים היו היראה והאהבה שלו טהורות יותר** מבקיום מצות עשה, כי בקיום מצוה יש לאדם סיפוק מסויים. הוא מרגיש - 'אני עשיתי את זה'. מה שאין כן בישב ולא עבר עבירה, אין שום סיפוק חיצוני. הניסיון היה חבוי, איש לא ראה ואיש לא ידע שהוא עמד במבחן. מדוע הוא התאפק? מה עצר אותו?

התשובה היא, שבאותם רגעי בדידות מול הפיתוי, התעוררה בלבו הרגשה נכונה ואמיתית בינו לבין קונו.

רואים במוחש תוספת של התרגשות שווה הרבה יותר מתוספת של כמות. הרי מהי המטרה הסופית? האם המטרה היא להשמיע שבעים טעמים באוויר, או שהמטרה היא שהדברים ייכנסו ללב החבר? המטרה היא הלב. **ואם המטרה היא הלב, הרי שהדגש צריך להיות על האכילות.**

כלי נפלא לאהבה ויראה

כעת נפנה אל מעשה מצוה, וכאן אנו באים ליסוד נפלא שיכול להועיל לנו הרבה להבין את דברי רבינו המחבר כאן.

כאשר אנו ניגשים לקיים מצווה - בין אם זו תפילה, לימוד תורה, שמירת שבת או כל מצווה מעשית אחרת - עלינו לזכור את יסוד הדבר: **המצווה היא קשר וחיבור בין לבין הקב"ה.**

ממילא, כאשר מתפתח אצלך רגש פנימי בשעת המצווה, כשנקודה אחת בלב נעשית אמיתית ונכונה יותר - התועלת היא גדולה ועצומה, מפני שהחיבור נעשה חזק יותר. החיבור שאמור להיווצר בשעת המצווה, תלוי במידת הרגשים נכונים שיש לו לאדם. כשהאדם מבין זאת, הוא קולט פתאום שמה שקורה בתוך הלב שלו בזמן המצווה חשוב בהרבה מההידור החיצוני שלה. הוא מבין שחשוב לו ש"האתרוג שבפנים" (הלב) יהיה כנוע, שמח ומלא יראה, הרבה יותר משחשוב לו שיהיה לו אתרוג חיצוני נאה יותר. אם הלב כנוע ושמח בשעה שהוא מקיים מצות לולב ואתרוג - החיבור ייעשה, ביותר שלימות.

זהו מהיסודות שה'באר מים חיים' רוצה ללמד אותנו, והוא מיוסד על דברי הזוהר הקדוש (הרעיון מופיע כבר בנגלה, אך רשב"י מעמיק ומבאר אותו): 'מצוה בלא דחילו ורחימו - לא פרכת לעילא'. ניקח אדם שמסתכל בשולחן ערוך, עשה מה שכתוב ורושם לעצמו 'וי' גדול - 'זהו זה, עשיתי את המצוה'. בא רשב"י ואומר לו: לא, זה לא קרה. המצווה לא עלתה למעלה.

מדוע? מפני שהעשיות לא ניתנו כדי לעמוד בפני עצמן כחובה יבשה, אלא הן כלים ליצירת חיבור. כך הוא בכל מצוה ובכל פעם שלומדים תורה, תמיד המטרה היא להתחבר אל ה'. והכלים לכך הם העשייה והיראה והאהבה, על ידיהם נבראת הנשמה שצריכה להבראות בשעת קיום המצווה, בשעת התפילה ובשעת עשיית חסד.

נשאלת השאלה: אם כך הם הדברים, מדוע רשב"י לא חיבר עבורנו ספר מוסר וגילוי של יראה ואהבה? למה גילה בספרו דוקא 'פנימיות התורה'? אומר ה'באר מים חיים': הפלא ופלא! **פנימיות התורה עצמה היא כלי נפלא לאהבה ויראה!** נמצא שרשב"י הביא לעולם אור של יראה ואהבה. כדי שהלב שלך יתרגש, הוא צריך קודם כל לגלות לך מה באמת מתחולל בעולמות העליונים בעת קיום מצוה, וללמד אותך שהקב"ה כביכול מקבל תענוג מכך שנוצר ביניכם חיבור.

הייתה שם **יראה פנימית** ומזוקקת מהבורא, ויחד עמה נבעה **אהבה עמוקה**, כשהאדם אמר בלבו: **"הקדוש ברוך הוא כל כך קרוב אליי, הוא מחיה אותי בכל רגע. אינני מסוגל לפגום, אינני רוצה לצער אותו חלילה"**.

הרי התרחבה אצלו ההכרה וההרגש הטהור באומרו: "הקב"ה ברא אותי ומחייה אותי ואם כן אני מרגיש שנכון לי להתאפק ולא ללכת שבי אחר יצרי". **ההכרה נתגלה אצלו כל-כך חזק עד שהיא הכניעה את רצונו החיצוני והיצרי, והכריחה אותו לפעול בניגוד לטבע הגשמי שלו**.

מכיוון שההתאפקות הזו נבעה כולה מתוך רגש טהור של **יראה ואהבה** - נוצר אצלו **חיבור רוחני** בדרגה מסוימת. ואם נוצר **חיבור, הרי שאין שום חילוק בינו לבין מי שקיים מצווה מעשית בפועל. שניהם השיגו את התכלית**.

זהו היסוד של תורה ומצוות, אשר הקב"ה רצה שנדע אותו וגילה לנו אותו על-ידי רשב"י ועל-ידי האריז"ל ועל-ידי תלמידי הבעש"ט הק'.

תשובה שמיסדת על העבר

אחרי שהאדם יודע זאת, הוא זקוק להתבונן בנפשו ולדלות מן העבר שני סוגים של מצבים: א. **רגעים נעלים: להיזכר בזמנים שבהם זכה לקיים מצווה מרוממת, להתפלל בכוונה ולהרגיש את החיבור האמיתי**; ב. ומנגד להיזכר ברגעי **חוסר הצלחה**. זמנים שבהם מצוות נעשו בלי הרגש. האדם זקוק לשניהם.

מתוך המבט הזה, האדם מרגיש על בשרו את ההנהגה הרוחנית. הוא מבחין בחוש שכאשר הוא קיים מצווה כפי שצריך לפי ערכו - מתוך הרגשים נכונים - הוא גם ראה את ההמשך, שהיתה לו סייעתא דשמיא מיוחדת.

אותה סייעתא דשמיא אינה חייבת להתבטא בהצלחות גשמיות, אבל הרוממות המשיכה ללוות אותו. זה יכול להיות גם סייעתא דשמיא במהלך מחשבתו. זהו כעין תוצאה. הרוממות של המצווה ממשיכה ללוות אותו בשעות שלאחר מכן. הוא יודע לקשר ולומר: "כיוון שהיה לי חיבור נכון במצווה, זכיתי כעת למחשבות חדשות, בהירות, הנובעות ממקום טהור ונכון". האדם זוכר את המצבים האלה.

ומנגד, הוא זוכר את המצבים שקיים מצווה בצורה לא נכונה ומיד לאחר מכן מצא את עצמו שקוע באותם הרגשים ישנים. כיון שהאדם זוכר את אלו כמו את אלו, יש לו תשובה נפלאה באמרו: **הלוואי שאוכל לקיים את המצווה באופן נכון יותר**.

וכשהאדם כבר עולה מדרגה, ומנסה לעשות הכל כראוי, ובכל זאת הדבר לא הצליח. נתאר לעצמנו אדם שמחליט להשקיע בתפילת שחרית. הוא השכים קום, התכוון כראוי, אמר ברכת התורה וברכות השחר בכוונה, גהר שלא לדבר דיבור חול לפני התפילה - עשה את כל ה"הכנות" הנכונות כדי לייצר את החיבור. ולמעשה, בשעת התפילה עצמה - זה לא קרה.

במצב כזה, הכאב בלב הוא עצום עוד יותר. כיוון שהאדם כבר יודע מה צריך לקרות, ולכן הוא התאמץ כל-כך כדי שהחיבור הזה ייווצר - להתאכזב כך הוא שברון לב. לפעמים, זה קורה בגלל דברים חיצוניים שאינם תלויים בו: היה למישהו 'ארציט' באותו יום, הוא ניגש אל העמוד כחזן ו... - הוא פשוט "שחט" את התפילה. אם מפני שהתפלל במרוצה, אם מפני שהתפלל בעצלתיים. האדם עומד בסוף התפילה ומרגיש פשוט: "היום לא התפללתי". מה ההבדל אם העיכוב הגיע מבחוץ, או ששקע בחלומות. או שמא היה לו איזה יצר קטן רגע אחד לפני התפילה והרס אותה.

תשובה שמיסדת על כאב

בכל אחד מהמצבים הללו, ההרגשה שהאדם מרגיש היא: היום אף אחד לא צריך לומר לי שיש לי בעיה. הייתי בבית הכנסת בזמן, הייתי עטור בטלית ותפילין בזמן, התפללתי במנין מרישא ועד גמירא, ובכל זאת אינני צריך שאף אחד יבוא ויאמר לי שלא התפללתי היום. אני יודע זאת לבד וזה מאוד מאוד כואב לי, כי החיבור שהיה צריך להיווצר, לא נוצר, ואני מרגיש זאת. כעת אני מתפלל לה' שיתן לי סייעתא דשמיא. אני מנסה לתקן מעט. תן לי לומר עכשיו כמה מזמורי תהלים, כפי שהזכרנו את המושג הזה ביום ראשון שהאדם תמיד יכול לתקן. אמת. אבל כשהוא חושב אז על התפילה של מחר, תשובתו גדולה ועצומה שהפעם היא תצליח.

ואותו דבר לגבי שבת. הוא לא צריך שמישהו יאמר לו שהפעם לא היתה לו שבת כראוי. הוא כבר יודע היטב איך מרגישים את השבת ויודע היטב איך לא מרגישים את השבת. הוא יודע להסביר זאת גם באמצע השינה. זה נמצא אצלו בבחינת 'מוחודדים בפך'. והוא יכול לנסות כל דבר כדי להרגיש את השבת ואף פעם אינו מוכרח שזה יקרה.

כעת האדם תוהה: מה אני יכול לעשות שזה כן יקרה? הוא מתחיל לקלוט שככל שהוא מתקדם בהבנת הנושא (ואין זה ענין של הן ולאן, אלא אפשר להתקדם בלי סוף), הוא רואה יותר ויותר שהנקודה שצריכה להתפתח אינה בהישג ידו כלל. את כל הדברים מסביב הוא יכול לעשות, אבל שזה יקרה - אינו בהישג ידו. ואז הוא שואל: מה איפוא אני עושה?

למען לא ניגע לדיק

אומר רבינו המחבר שנחוץ לכל מי שבא להתלמד איך להיות יהודי, להגיע אל נקודת המבוי הסתום הזה. האדם חייב לקלוט מה באמת צריך לקרות (החיבור הפנימי), לראות שלעתים זה קורה מעט, ושהרבה פעמים זה לא קורה כלל, גם כשהוא עושה השתדלות רבנית ומאמצים כבירים שזה יקרה.

הוא מכין שעון מעורר, קובע חברותא, משקיע אנרגיה, ואפס, זה לא קורה.

אנשים מוזילים סכומים עצומים מכספם לכבוד יו"ט. הם נוסעים לרבהם לחג השבועות, מתוך מחשבה: "שבועות הוא יום

הדין על תורה, מה אני יכול לעשות כדי שהקב"ה יפסוק לי הצלחה בתורה?" הוא חושב בענין זה. הוא אומר ככה: אתפלל, אספור ספירת העומר, אנסה לעשות את זה בהתלהבות, ואשכור דירה בקירוב מקום כדי שיהיה לי יותר ישוב הדעת. הכל מתוך רצון עז שהאור ירד עליי.

[אכן, האדם יכול לעשות זאת באופן של קטנות. איננו מדברים על קטנות שבקטנות שבה האדם עושה זאת מסיבות אחרות לגמרי. אנו מדברים על מי שחפץ בכך, ובכל זאת הוא עושה זאת באופן של קטנות, כאומר: אינני צריך שארגיש משהו בשבועות, אבל אני יודע מה שכתוב בספרים שמי שעושה כך וכך, פוסקים עליו שנה טובה, ולכן אני עושה זאת, ודי לי בזה.

בראש השנה התופעה הזו מתעצמת: המונים נוהרים מכל ארבע כנפות הארץ, משלמים הון עתק, הופכים עולמות ונוסעים מרחקים. למה? כדי לקבל את ה'תעודה', את הוכחת הביצוע: "אני את שלי עשיתי". כתוב בספר פלוני שמי שיעשה כך וכך, תהיה לו שנה טובה, אני יכול לומר שעשיתי את זה. אחד אומר: נסעתי הרבה השנה אומר: נסעתי לציון פלוני, השלישי אומר: גמרתי פעמיים את ספר התהלים. אינני צריך להצליח בראש השנה לעורר את הרגש והחיבור. אני צריך לדעת שעשיתי מה שכתוב בספר פלוני שצריך לעשות כדי לקבל שנה טובה.

דבר זה יכול לשמש לכל היותר **כחיזוק** ל'דיעבד שבדיעבד'. חיזוק זה גם דבר אמת. דע לך שהיה לך רצון טוב. אומרים בשם ספר פלוני, בשם צדיק פלוני, בשם חסיד פלוני: היית על הרכבת, סוף כל סוף הרכבת נסעה. אבל, השאלה נשאלת, האם רצונך להישאר יהודי כזה? אם אתה רוצה להישאר במקום המצומצם הזה, שבו עבודת ה' היא רק רשימת משימות סגולית לקבלת שכר - אני שומע. אבל אתה הרי לא רוצה להישאר שם. אתה הרי מחפש להבין את עומקם של דברים, לקלוט מה הספרים והצדיקים באמת אומרים לך.]

אורייתא בלא דחילו ורחימו

היסוד הנוקב הזה אינו שייך רק לימים נוראים או לחגים; הוא נכון לגבי **כל מצווה ומצווה**. בכל פעם שאתה עושה מעשה חסד, מקיים מצוות כיבוד אב ואם, מתעטף בציצית, או נזהר מאיסור שעטנז - **משהו פנימי אמור לזוז ולקרות אצלך בתוך הלב**, ואם זה לא קורה - **קיום המצווה לוקה בחסר**. 'אורייתא בלא דחילו ורחימו' - לא פרוח לעילא'.

התעוררות הלב הזו יכולה להתרחש רק כאשר האדם לומד איך עושים זאת, ורק כאשר הוא מבין בכלל שזה מה שצריך לקרות!

אם הוא אינו יודע בכלל שזה צריך לקרות, אם אין לו מושג איך עושים את זה - הוא עלול להחמיץ יסוד כזה עצום ביהדות במשך כל שנות חייו. לשם כך עלינו לפתוח זוהר הקדוש, וללמוד ספרי חסידות וחובת הלבבות, הכל **כדי ללמוד מה צריך לעשות כדי שהחיבור הזה יקרה**.

ובכן, כפי שראינו בשורות הקודמות בדברי רבינו המחבר, **ההתחלה תלויה לחלוטין באדם**. איך יכול להיות שאנו, לשבת בחיבוק ידיים ולומר "אני בוטח בה". **אתה מצווה לבחור!**

ישנן הרבה פעולות מעשיות שאתה מחוייב לבחור לעשותן כהכנה. אתה מצווה לעסוק בתשובה קודם ראש השנה כדי להכשיר את הלב להרגיש את קדושת היום. אכן כן, **יש דברים שאתה צריך לעשות**. אם למדת מרבתיך לנסוע אל הצדיק לראש השנה - בין אם משום 'ברוב עם הדרת מלך' ובין אם משום העניין של נסיעה לצדיק - עליך לעשות גם את ההשתדלות הזאת. כל אלו הם דברים שנמצאים תחת תחום הבחירה שלך, ועליך לבצע אותם בדקדוק רב. אבל **אחרי בחירת כל אלה, אינך בטוח כלל** (ובמדה מסוימת, אפילו לא התקרבת) **שהחיבור יקרה**.

אבל החיבור הזה צריך לקרות. הוא חייב לקרות!

איך יכול לסמוך לא על פלוני ופלוני ולא על מה שכתוב בספרים. ממש לא. **יש לך אחריות אישית שהדבר יקרה**.

הרגשה של חוסר אונים

שואל האדם: "מה אתה רוצה שאעשה? אתה מדבר אליי כאילו הייתי מלאך! הרי הסברת לי בעצמך שאין לי שליטה ישירה על הרגש, ואם כן - איך אוכל לקחת על כך אחריות?".

כדי להבין את המצב הנפשי הזה, הבה נתבונן על פי משל: נתאר לעצמנו רופא מנתח שמקבל חולה לניתוח. הוא מזמין את החולה שבוע מראש כדי לעשות בדיקות אחרונות. הוא עושה צילומים ובוחן אותם בקפידה, ונהיה לו שחור בעיניים. עד לאותו רגע הוא לא שם לב שהגידול ממוקם באזור כל-כך מורכב ועדין, מיד הוא עוצר ואומר: "רגע אחד! אני לא יודע אם אני מסוגל לעשות את הניתוח הזה. אני אמנם מנתח מומחה ועושה ניתוחים כאלו מדי יום, אבל כעת, כשאני בודק ורואה במה דברים אמורים, אני מבין שזה במקום כל-כך עדין ואיני יודע אם אצליח לעשותו כשורה. אני יכול להמליץ לכם על רופא במדינה רחוקה שהוא יחיד מומחה בדבר. פנו אליו. אני איני רוצה לקחת אחריות על זה".

כאשר האדם פותח את ספר הזוהר, את ספרי החסידות ואת חובות הלבבות, ומתחיל לראות ולהבין מה באמת צריך לקרות בשעת המצווה - הוא קולט שהעסק מונח על מקום עדין ומורכב כל כך בתוך הנפש, שהוא אומר: "אינני יודע אם אני מסוגל לעשות את זה. אני לא יודע אם אני יכול לייצר רגש כזה, אינני יודע אם אני יכול להביא את הלב שלי למקום כל כך טהור".

זה מה שרבינו המחבר אומר לנו. עיינו קצת בספר תהלים, תראו כיצד דוד המלך מתייחס לעבודת ה' שלו. **ותתחיל להבין שאתה צריך להגיע למצב שאתה נעשה כל-כך אובד עצות. אתה קולט שזה אמת שזה צריך לקרות**, אתה קולט שתירוצים וענייני חיזוק, מתאימים למצבים של בדיעבד ולאנשים אחרים שעדיין לא למדו, אך **בסופו של דבר זה חייב לקרות**.

אין לי שום עצה

נתאר לעצמנו שיש לך שכן בעל דירה מפוארת, רחבת ידיים ורוויית פאר והדר. עומדת לפניך שמחת "שבע ברכות" משפחתית, ואתה מבין שאין מקום מתאים וראוי יותר לערוך בה את הסעודות מאשר דירתו של השכן. אתה ניגש אליו ואומר לו - חשבתי שיהיה נפלא אם תתן לי את דירתך. יש לי אפילו הצעה נפלאה בשבילך היכן להיות בשבת. והלה מסרב. אתה קולט בתוך תוכך שאם אינך מצליח לשכנע אותו, לא יעזור לך דיבורים של חיזוק. למעשה לא יקרה מה שאני רוצה. האלך לצעוק עליו? - לא! לצעוק גם לא יעזור. אבקש ממנו בתחנונים? - לא! גם זה לא. הוא אדם קר מזג. תחנונים לא עובדים עליו. אתה מוצא את עצמך במצב שכל העצות שהיו לך, אינן מועילות, ואתה מבין היטב שאם פלוני לא ישתכנע - זה לא יקרה.

במקום הזה צריך האדם למצוא את עצמו בכל מצוה שהוא

בא לקיים! ואפילו אדם שהוא בגדר 'מתחיל' בעבודת ה' - לפחות במצוות הגדולות אתה קולט את זה? אתה משקיע בהן כסף וטרח וכו' - משהו פנימי צריך לקרות, ואין לך את הכלים לזה. כלפי נקודה זו בא רבינו המחבר ואומר: **עכשיו, כשאתה מבין שאין לך שום עצה, פתח ספר תהלים.** הסתכל בפסוקים שאני מראה לך, ותתחיל להבין לגבי מה שדוד המלך מבקש ואולי תתחיל להבין קצת מדוע אתה באמת חייב להתפלל.

דרך שקר הסר ממני

לשוננו של רבינו המחבר היא שצריך להתחנן - **"וּבְזָה אֶנְחֵנוּ חֵיִבֵּין לְהַתְחַנֵּן אֵלָיו"**. כשה מגיע לנקודה זו, בוודאי אתה צריך להתחנן. מה האפשרות אחרת שיש לך? יש שתי אפשרויות אחרות, אבל שתיהן שקר. אפשרות אחת שאתה סבור שיש בכוחך לגרום לחיבור הזה לקרות בתוך הלב, אפשרות שניה שאתה סבור שהחיבור הפנימי והרגש בכלל לא צריך לקרות. קשה להכריע איזו משתי המחשבות הללו מופרכת יותר... זוהי האמת. על כן בא דוד המלך ומתחנן: **"יְחַד לִבִּי לִירְאָה שְׁמֶךָ", "הִדְרִכְנִי בְּאִמְתֶּךָ וּלְמַדְנִי"**.

הרה"ק **רבי אשר מסטאלין** זיע"א (בנו של רבי אהרן הגדול זיע"א), כשהיה על ציונו של הבעש"ט הק' במעזיבוז, חזר על הפסוק 'דרך שקר הסר ממני' תשעים פעמים עד שיצא ממנו ספל דם, כל זה לפני שהמשיך 'ותורתך חנני'. הוא לא ראה תועלת בלהמשיך הלאה. מה אני עושה פה? מה אני עושה?

כשמגיעים לשלב ההתנכחות

רוב בני האדם נפגשים במציאות הזו של 'חוסר אונים מוחלט' במהלך חייהם, אלא שהם מגיעים לגילוי הזה כמעט תמיד רק ברובד **הגשמי**. כלומר, שבדברים גשמיים האדם מוצא את עצמו במצבים כאלה ותפיסתו משתנית מחמת כן, אבל אינו קולט שהרגשה זו צריך לקרות לו גם בעניינים רוחניים.

מגיע אברך בשנות העשרים שהחיים עוד לפניו ואומר במלוא הבטחון העצמי שלו: אני הולך לעשות את זה. הוא הולך להיות אדם של תורה וגדולה. הוא הולך להרוויח הרבה מאוד כסף ולתת הרבה מאוד צדקה. הוא כאילו הראשון שבא לשכנע את הקב"ה

שהוא הולך לחלק הרבה צדקה למוסדות תורה וחסד. הוא בטוח בזה. אתה פוגש אותו בכל קברי הצדיקים ביומי דהילולא. אל תשאל. הוא משוכנע שהוא הולך להצליח ושילדיו יגדלו מזהירים ונוצצים כיהלומים. הוא שקוע בשקרו.

כעבור שלוש שנה, אתה פוגש אותו ורואה שזקנו כבר התקפל קצת, גבו קצת התכוּפּף. הוא כבר לא מה שהיה. יש לו ביד את אותו ספר תהלים שהיה לו אז, אבל כעת - הוא מבין כבר משהו אחר בפירוש המילות של התהלים. הוא כבר מדבר שפה אחרת לגמרי.

הוא אומר: רבנו של עולם! בסדר, אני קולט כבר שמדובר היה בחלומות באספמיה, אבל אני לא צריך כשלון טוטאלי. רבנו של עולם! זה כבר סוף העולם. הוא כבר מסובך בחובות ומסוכסך עם חצי עולם ובאמת מרגיש שכבר הגיע לקצה. בשלב הזה, הוא עומד אובד עצות ואומר: רבנו של עולם! אני לא יכול לעשות כלום. אפס. אני מבקש ממך - עזור לי. עזור לי שתם שאוכל לחיות. אין לי מושג איך אני עושה מכאן פסיעה אחת קדימה. הכל לוט בערפל, גם פרנסתי, גם סדר היום שלי כדי שאוכל להיות בגדר אדם, גם מצבם הרוחני של ילדיי, אין לי מושג מה לעשות. זהו הבנתו. והוא מתחנן. הוא אומר את ספר התהלים - אמור לי רק מה לעשות. שתי פעמים תהלים? - אומר שתי פעמים. אבל אני מתחנן על חיי, כי אינני רואה שום דרך על פי הטבע. הוא קולט זאת בתוך תוכו. אף אחד לא צריך להוכיח לו את זה; המציאות טפחה על פניו. לכן, כשהוא פותח עכשיו תהלים, הוא **לא עובד על החלק של להאמין שהוא בעצמו לא יכול - את זה הקדוש ברוך הוא כבר לימד אותו.** כעת העבודה שלו היא הפוכה - להאמין שהקדוש ברוך הוא כן יכול. הוא מחדיר למוחו שוב ושוב: הקב"ה עושה ניסים. אני צריך לחזור בתשובה, אני צריך לבטל את עצמי, אני צריך לחזק את בטחוני. הקב"ה עושה. וזה לא חייב להיות כפי שאני חושב. יתכן שאצטרך לעבור קצת או בזמן או בבושה או בשניהם, אבל הקב"ה יעזור. **את כל זה הוא הולך ומחדיר במוחו עוד ועוד.**

רבינו המחבר כשמדבר על עניינים רוחניים, אומר לך: ברוחניות אתה חייב למצוא את עצמך במקום כזה שאתה מרגיש שזה **סוף העולם ואתה זקוק לישועת ה'.** ולא רק לגבי כשלונות גדולים שיש לו ברוחניות. לא! הוא **זקוק לזה בשביל מהותו של כל מעשה מצוה, קטן כגדול, בשביל שימלא את שליחותו בעולם.**

כל דבר קטן הורס את הבנין

אל נקודת חוסר האונים הזו האדם צריך להגיע, **ושם הוא צריך להשקיע בבטחון הרבה מאוד.**

אחד מהכלים להבין זאת הוא **לעמוד על חסרונותיו.** האדם צריך להתבונן ולשים לב איך דבר קטן גוזל לו את הלב ומבין באיזו קלות זה קורה. הוא רואה שגם אם לא ענה לשיחה. הוא רק הציץ לרגע מי מנסה להתקשר אליו, ושם זה נגמר. הרגש נעלם. הוא קולט זאת לאחר מכן. הוא מנסה להתבונן בעבר - לבי היה קרוב להתרגש ובסוף כבר לא הייתי פה. אה, אני חושב שאני יודע מתי זה קרה.

יכול להראות את זה. ליהודי אין את הברירה הזו. הוא לא בן חורין להסיר מעצמו את האחריות לאחר שקלט כמה הדבר מורכב.

אי אפשר להחזיר את הגלגל

בדרך כלל זה פוגש את האדם בעניינים גשמיים. כשהיה צעיר, כל-כך שמח עם כל ילד שנולד. עוברות כמה שנים, ופתאום הוא מגלה שהוא צריך לחתן אותם, ולפגוש אותם בגילאים שבהם הם כבר אלו שמלמדים אותו לרקוד. הוא רוצה לעצור את הגלגל אך הוא אינו יכול. אכן כן, הקב"ה עושה את הנס עם כל אחד מאתנו שהוא דוחף אותנו פנימה ולא נותן לנו לחזור אחורנית. אם תינקות זעירים לא היו כל-כך חמודים...

האם הצעירה, בתחילת דרכה, תפיסתה היא שלהוליד ילד פירושו לקבל דבר חמוד ומתוק שאינו מפסיק לחייך עד מאה ועשרים. לא! אין ילד כזה בעולם. התפיסה הזו היא רק כדי לדחוף אותך פנימה. את הולכת להוליד אדם עם חבילות גדולות של בעיות. את רוצה עוד? כן, אם את יהודייה כשרה, את רוצה, עוד ועוד.

אחרי שהאדם כבר נמצא עמוק בפנים, הוא קולט פתאום כמה זה מורכב. אבל אינך בן חורין להפטר ממנו. אין לך אפשרות לסגת. לא בגלל שקלטת לאיזה עסק ביש נפלת, אתה יכול לומר: אם כן, אינני רוצה. מי שאל אותך בכלל?

אך מה? יש הרגשה אחת אמיתית, ובשביל להגיע אליה, צריך להגיע למצבה של אתונו של בלעם, כי הגוף שלנו קצת דומה אליה. צריך להעמיד לך קיר מצד זה וקיר מצד זה, באופן שיש רק הרגשה אחת אמיתית שיכולה להובילך בחיים, והיא זו שאומרת: אני יודע את פחיתותי, ואני מאמין בך, ואני יודע שגדלותך מגיעה לידי כך שאתה סומך לכל הנופלים ומקיים את אמונתך לישיני עפר, והריני בוטח בך ומתפלל אליך שתעשה לי נס.

הודאה על תפילה נכונה

הנה אחד מהניסים שאנו מודים עליהם בברכת מודים הוא על הרגש לו זכינו בעת התפילה. הכי קטן הוא בעיניך? - על ניסיון שבכל יום ויום עמנו. כי כל פעם שיש לו לאדם איזה רגש דקדושה, זה נס. בוודאי שחייבים להודות על כך. רש"י הרי כותב שברכת מודים היא להודות על הדברים שהקב"ה נתן לך בתפילה זו שאתה מתפלל עכשיו, לא על דברים ישנים, ובכן, אחד מהדברים שהקב"ה נתן לך עכשיו, הוא עצם זה שזכית להתפלל. ועל הכל אנחנו מודים לך שאנו יכולים לעמוד ולהתפלל. וזה לא רק על זה שאנו יכולים למלא את התפילה, אלא גם ובעיקר, על זה שבאים אלינו הרגשים נכונים.

הנושא מגיע כל-כך רחוק, שמה שצריך לקרות אחר כך הוא שזה יתפוס את תשוקת האדם בשעת קיום התורה והמצוות יותר מצרכי עצמו. מדובר בנקודה חשובה כשלעצמה, אך כעת נדבר עליה ביחס למה שאנו לומדים עכשיו. כל אחד יודע שיש מושג כזה שבשעה שהאדם מתפלל, לא יחשוב על רצונותיו העצמיים, אלא יחשוב על צורך השכינה. בדרך כלל זה כל-כך רחוק מהשגותינו שזה עלול להוביל אותנו למחשבות הפוכות, כי

האדם אמר פסוקי דזמרה, ברכת יוצר, קריאת שמע ועזרת. ברוך ה' הוא מתחיל שמונה עשרה רק כדי להיוודע שהגבאי החליט עכשיו לסדר את השולחנות והספסלים לכבוד שבת. הוא לא מפסיק לשמוע דפיקות וחריקות צורמות אוזניים. יכול להיות שהגבאי עושה את זה בעזרת הנשים או שהגוי עושה את זה שם. מה זה משנה? שם התפילה שלו נגמרת. הוא מתחיל להתרגז ואחר כך הוא מיישב את עצמו שלא להתרגז ושוב זה מתחיל להפריע לו, ופתאום הוא מוצא את עצמו פוסע שלוש פסיעות של עושה שלום.

כאשר האדם שם לב לכך, הדבר מתחיל לבעור אצלו בנפש. ומתוך כך הוא מגיע לביטול עמוק יותר, ומתחיל להתחרט יותר על עבירות. כי מעתה הוא מבין איזה מחיר נורא הוא שילם עליהן. כמובן, האדם זקוק גם הצלחות; ללא רגעים של הארה וחייבור הוא יהיה כבוי לחלוטין. אי אפשר לו לאדם להשתוקק לדרך הנכונה מבלי לטעום פעם אחת כמה היא מתוקה ונעימה.

יש שרואים את האדם חוזר אחורנית ואומר: שנה שעברה כשהייתי על ציונו של הרבי רבי אלימלך, היתה לי כזו הרגשה עילאית שלא חוויתי מעודי. אני חייב להשיג אותה שוב.

כן, אבל את ההרגשה הזו קיבלת כמתנת חינוך מלמעלה. אם תיסע פעם נוספת, בכלל לא בטוח שתרגיש משהו. יתכן שבשנה שעברה היו דברים שהכינו אותך לכך. אולי באמצע הדרך היה לך הרהור תשובה, אולי הנסיעה הייתה כרוכה בקושי והתמודדות אתו בצורה הנכונה. אתה יכול בעצמך להתבונן מה הכשיר אותך אז. אך אין לזה שום קשר או הבטחה לגבי הפעם הבאה. הביטול, ההרגשה שאני מצד עצמי לא כלום, צריך להתעורר כל פעם מחדש.

כך האדם מגלה את המורכבות

אכן הנושא הזה כל-כך עדין. האדם אינו רואה את הצעד הבא רק כשהוא מתקדם בדומה במי שנוסע בערפל סמיך. האדם מתחיל להודות לה' על כל מה שהקב"ה עושה אתו כדי להרגיש את הרגשת הכרת הטוב, אך לאחר מכן שם לב שזה הוליד בו בעצם הרגשת 'כוחי ועוצם ידי'. טוב, בפעם הבאה הוא לא הודה ואז שם לב שאינו מתרגש מטובותיו של הקב"ה. הוא התחיל להרהר בתשובה על העבירות שעשה ולא יצא מזה דבר טוב. יש שהוא נופל לעצבות, ויש יותר חמור מזה, שהוא התחיל לחשוב על העבירה ומוצא את עצמו שוב בתוכה. כיון שכך, הוא הפסיק לחשוב, וכיון שלא חשב, לא חזר בתשובה. ואז הוא התחיל להבין שמדובר באמת בנושא מורכב.

האדם אינו יכול להבין כמה הנושא מורכב, עד שאינו מתחיל ומנסה ועובד ורואה שמדובר באמת בעבודה דקה מן הדקה. האם הדרך היא לא לחשוב? ודאי שלא. זה בוודאי לא הדרך. זה שהאדם רואה שאינו יכול לגמור ומבין שלא עליו המלאכה לגמור, אינו עושה אותו בן חורין להבטל ממנו. הרופא ששם לב רק אחרי שהתחיל את הניתוח כמה הניתוח מורכב, יש לו לפעמים את היכולת לומר: לא-לא-לא, זה לא בשבילי, אני נסוג לאחר. אינני

איננו שם. אנו נמצאים בדרגה פשוטה. אני צריך משהו, אני פונה לאבי ומבקש ממנו. תן לי לפחות את זה לעשות נכון. אבל מה שדיברנו עכשיו, יכול לעזור לנו להתקרב בצעד אחד אל האמת.

הנה מהו הרצון החזק ביותר של האדם? התשובה היא: **הדבר שהוא שקוע בו עכשיו**. הרצון החזק ביותר אינו הצורך הגדול ביותר שיש לו. כך היא המציאות. אפשר לראות זאת באופנים רבים. למשל, אם האדם אינו מכיר שאינו בריא ועסוק עכשיו בכך שבחנות פלוגית שהוא הולך אליה, יהיה מה שהוא צריך. אין לו כבר כח. הוא כבר ביקר בשתי חנויות ולא היה להם. והרי הוא מתפלל לה: אני מבקש ממך ברחמים, עשה לי נס. הוא מיד מתחיל להתלבט אם הוא עשה נכון - אולי זה תפילת שווא? שלח לי רכב - הוא מבקש. אני צריך להגיע לחנות ואין לי כבר כח ללכת על רגליי. זהו הרצון החזק ביותר שיש לו עכשיו. למה אינך מבקש על חיים? לא יותר נחוץ לחיות? התשובה היא: כי עכשיו אינו חושב על החיים. אכן אם הרופא אמר לו עכשיו על משהו שמעורר אצלו חשד, הוא חושב על החיים, וזה נהפך אצלו לרצון החזק ביותר.

שואלים את האדם: איך יתכן? בשחרית הלא התפללת כל-כך חזק על בנך. החלת דמעות כמים. מה קרה בסוף עם בנך? והוא עונה: אחרי שהרפא אמר לי מה שאמר לי, אינני חושב יותר על בני. זה הכלל. **הרצון החזק ביותר של האדם, הוא מה שהוא חושב עכשיו עליו. שם רצונו מתגלה באופן החזק ביותר.**

והנה בדרך כלל המחשבה שקועה במה שחסר לנו, ולכן זהו הרצון שלנו ובוזא אנו מתקשרים להקב"ה. זו גם הסיבה שבעבר כשהאדם לא היה יכול לצאת בנקל מד' אמותיו כי צריך היה לנסוע עם סוס ועגלה, ועל החום ועל הקור לא היה יכול להתגבר, כשהיה קר - היה קר, וכשהיה חם - היה חם, ובשביל לאכול לחם היה צריך לעבוד קשה, ואף מים לא תמיד היו לו בהישג יד - היה האדם חושב עליהם הרבה והיו תופסים מקום נכבד מאוד ברצונותיו. לא כן היום שהאדם יכול בכל רגע נתון לנסוע לכל מקום, למזג את האוויר בכל מצב, ולהשיג אוכל ושתייה מכל הבא ליד, ולכן אינו חושב עליהם ואין הם תופסים מקום ברצונותיו.

ובכן, כשזה מגיע למצוה, הקושי שיש לו לאדם הוא בדרך כלל זה שאין לו בעיה עכשיו עם המצוה. אני עושה את המצוה, מה הבעיה? בבית יש לי עכשיו בעיה קשה שאינני יודע לפתור אותה. עליה באמת התפלל עכשיו מעומק לבי. אבל על זה שאצליח להתפלל עכשיו מנחה, מה צורך יש לי להתפלל? מה הבעיה? התפלל מנחה ואמשיך בדרכי.

אומרים לו לאדם: דע לך שיש לך בעיה הרבה גדולה עם תפילת המנחה. אמור לי, מה התכנית שלך לגבי תפילת המנחה? איך אתה הולך להתפלל? הוא חושב שיש לו בעיה עם שמירת

נמצא שבכלי שישים לב, המציאות היא שרצונו ומחשבתו והרגשיו, הם קצת צורך השכינה. כמובן, שהוא יכול להגיע לדרגה יותר גבוהה, כי סוף כל סוף הוא זה שרוצה להצליח כשהוא מתפלל, אבל למעשה הוא שקוע במחשבתו בענין התפילה שהוא הולך להתפלל ואינו יודע כיצד.

האדם טרוד בתורה ומצוות (על משקל מה שכתב רבינו המחבר בפרק השלישי שהקב"ה הטיל על האדם את טרדת הפרנסה כדי שלא יחטא), **לא שזה מביאו לידי עצבות**, אבל זה **גורם לו לדאוג - אני צריך שלבי יתעורר ועדיין איני יודע כיצד**. יש מישהו אחר שמודאג מכך שהיום הוא העשירים לחודש ועליו להפקיד בבנק סכום נכבד ואין לו עדיין מושג איך זה מעסיק כל הזמן שבעים אחוז ממנו. כשהוא מדבר עם אנשים, כשהוא מחייך, כשהוא פועל ועושה. בכל עת הוא חושב מחשבות כיצד לסדר את העניין.

כשהאדם מבין מה צריך לקרות בעת קיום המצוה ומה יכול לקרות אם יצליח וכמה סייעתא דשמיא הוא צריך כדי שזה יקרה, וכשתהיה לו סייעתא דשמיא, זה יקרה, וממילא השפע יגיע - הרי זה מטרידו. זה מונח לו בקדמת מוחו בכל עת.

אתם מכירים את זה שהאדם צריך לדבר עם מישהו בנושא לא קל והוא דוחה את זה שוב ושוב, וכל הזמן הוא מדבר על זה ועוסק בזה, עד שהוא בא לידי החלטה: בפעם הבאה אני עושה את זה מיד בבוקר. אין לי כח לסחוב את זה כל היום. היום כבר סחבתי את כל היום, כבר אחכה למחר, אבל מחר, אני עושה את זה בבוקר תיכף ומיד. זה מטרידו כי הוא מבין שזה דורש כוחות נפש ואין לו עכשין.

התורה שלך, המצוות שלך, התפילה שלך, כולן דורשות נפש, ואתה יודע שאתה חייב לעשות אותן היום ואין לך נפש. לכן זה מטריד אותך. זה מה שגורם לכך שהם אלה שייהפכו לרצונותיו של אדם, וזה מרומם אותו עד מאוד, ונותן לו הרבה יותר תועלת

מכל מצוה, ורק
הבטחון יכול
להוביל לכך.
עבודת חיים.

קול הביתני

- 072.257.7726 א"י
- 718.686.8300 ארה"ב
- 0204.586.2115 בריטניה
- 03.300.0223 בלגיה